

ONDERWIJSSPIEGEL 2016

ÉÉN RAPPORT, VIER DELEN

- Deel 1: Doorlichtingen
 - De cijfers (2014-2015)
 - De conclusies per onderwijsniveau
- Deel 2: Onderzoeken in de kijker
 - Respecteren scholen en centra de basisregelgeving?
 - VOET in so: het belang van een geïntegreerd, participatief en gecoördineerd beleid
 - Hoe was het op school vandaag? Welbevinden van leerlingen in het basis- en secundair onderwijs
 - Welbevinden op school: enkele inspirerende praktijkvoorbeelden
 - Het OKAN-onderwijs: de onderwijsorganisatie maakt het verschil
- Deel 3: Andere opdrachten
 - 2 GIA-rapporten
 - Controle van de internaten
- Deel 4: Een blik op de toekomst
 - Het M-decreet: een verkennend bezoek aan de CLB's
 - Scholen en onderwijsinspectie: kwaliteit in dialoog

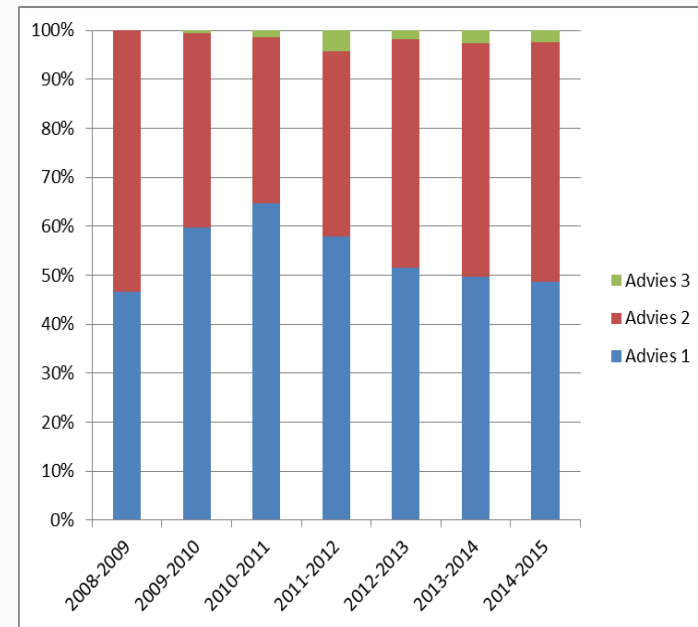
Deel 1: Doorlichtingen

WELKE ADVIEZEN?

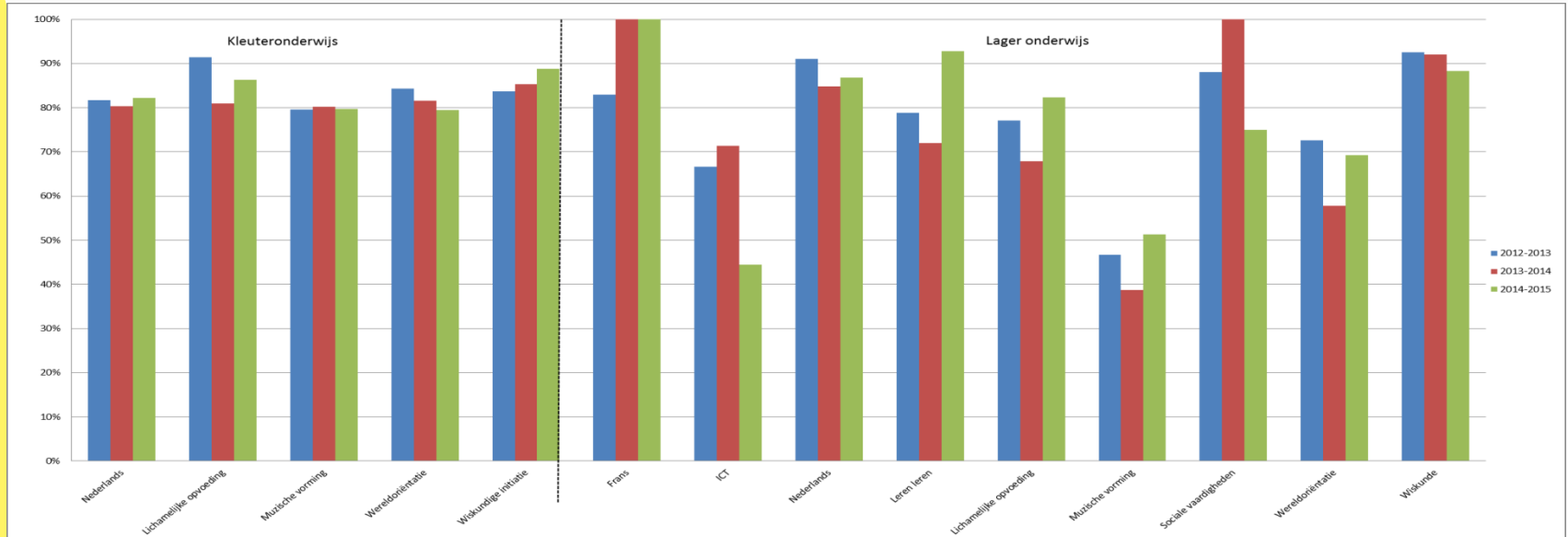
Aantal doorgelichte onderwijsinstellingen		Advies 1	Advies 2	Advies 3
Bao	232	129	98	5
Bubao	21	10	10	1
Buso	14	5	7	2
CLB	9	5	4	0
Dbso	5	1	3	1
Dko	18	10	8	0
So	89	29	60	0
Syntra/leertijd	1	0	0	1
Vwo	10	5	5	0
Totaal	399	194	195	10
		48,6%	48,9%	2,5%

- iets minder dan 1 op 2 instellingen krijgt een 'gunstig' advies.
- Opnieuw iets minder dan 1 op 2 krijgt een 'beperkt gunstig' advies.

Vergelijkbaar beeld met voorgaande jaren.

BEREIKEN VAN DE ONDERWIJSDOELEN: BAO

- Een ruime meerderheid van de onderzochte leergebieden voldoet. Het aantal voldoende in het KO ligt iets hoger dan in het LO.
- KO: vrij evenwichtige resultaten voor de verschillende onderzochte leergebieden.
- LO: meer variatie tussen de leergebieden. Nederlands en wiskunde boeken relatief sterke resultaten. Minder positief: WO en MV.

BEREIKEN VAN DE ONDERWIJSDOELEN: BUO

bubao

- In ruim de helft van de doorgelichte scholen is de handelingsplanning (binnen één of meer leergebieden) onvoldoende.
- De ontwikkelingsdoelen type 2 zijn in veel scholen grotendeels geïmplementeerd en vormen een richtinggevend kader binnen de handelingsplanning.
- type 'basisaanbod': meer doelgerichte aandacht voor 'leren leren' is nodig.

buso

- OV1: handelingsplanmatige aanpak is over het algemeen kwaliteitsvol
-> gericht op onderwijs op maat en op de einddoelstelling.
- In OV2, OV3 en OV4:
handelingsplanmatige aanpak is te weinig gericht op de gewenste opleidingsresultaten.
-> aandachtspunt: gerichtheid op onderwijs op maat.

BEREIKEN VAN DE ONDERWIJSDOELEN: CLB, CVO & DKO

CLB

- Heel wat CLB-opdrachten krijgen na de doorlichting een beoordeling 'voldoet'.
- Aanleidingen voor een tekort:
 - het weinig school-specifiek maken van afspraken tussen school en CLB
 - het onvoldoende uitbouwen van een kwaliteitsbeleid
- CLB's moeten verder inzetten op de ondersteuning van de scholen in hun beleid rond prioritaire doelgroepen.

CVO

- goede resultaten: indicatie dat de centra in toenemende mate met hun cursisten de doelen bereiken.
- over de schooljaren heen grote verschillen tussen de centra -> BVV en centrubrede IKZ.

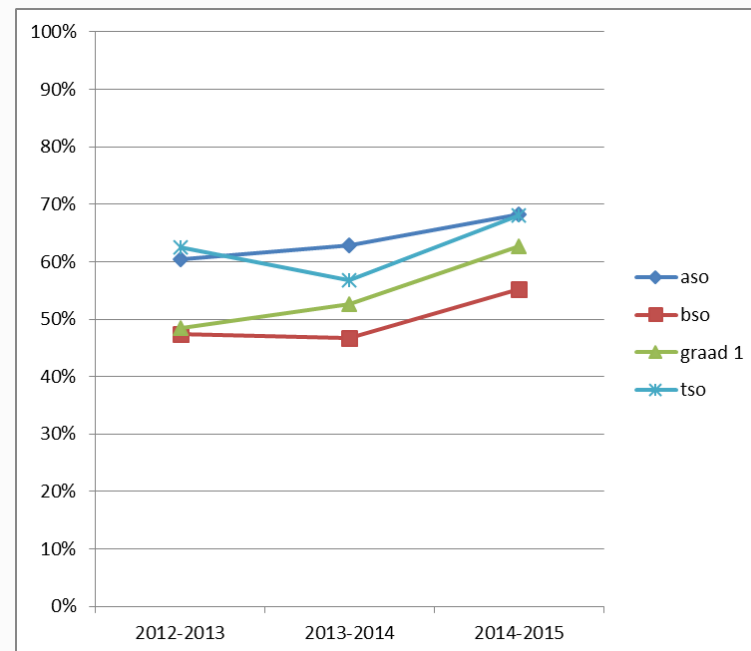
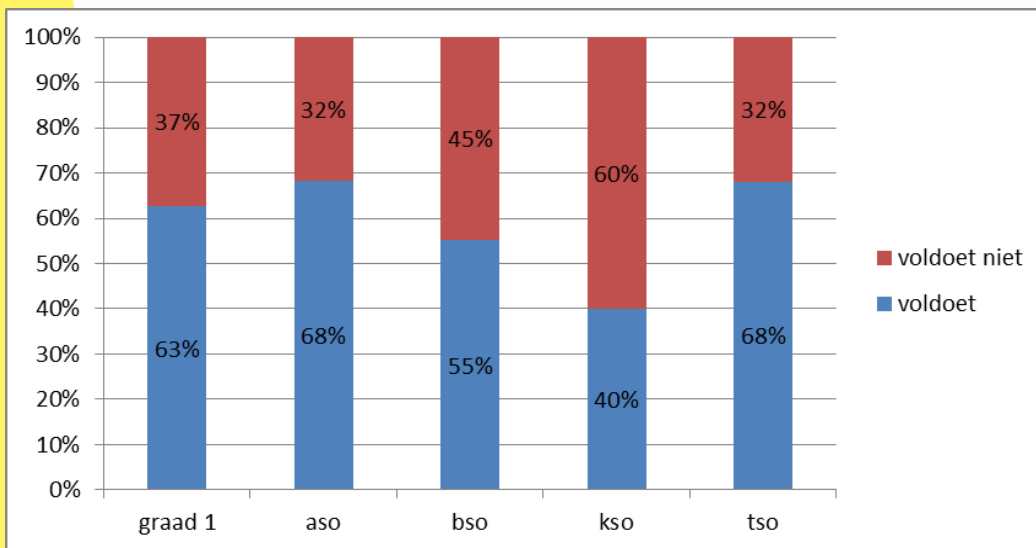
Dko

- de meeste opleidingen voldoen aan de minimale kwaliteitsvereisten van de leerplannen.
- de meeste leerlingen bereiken de leerplandoelstellingen.

BEREIKEN VAN DE ONDERWIJSDOELEN: LEREN EN WERKEN

- De omschakeling naar een onderwijsaanbod dat voldoet aan de te bereiken onderwijsdoelen verloopt moeizaam.
- Algemene én beroepsgerichte vorming: aanbod en evaluatiepraktijk te weinig afgestemd op de doelen.
- Dbso: slechts 2 op 5 doorgelichte centra voldoen voor PAV, de beroepsgerichte vorming voldoet in 1 op 2 van de doorgelichte opleidingen.
- 1 Syntra doorgelicht -> ongunstig advies:
 - onvoldoende realisatie van de doelen voor algemene vorming en voor de beroepsopleidingen.
 - verbetertraject ingezet.

BEREIKEN VAN DE ONDERWIJSDOELEN: SO

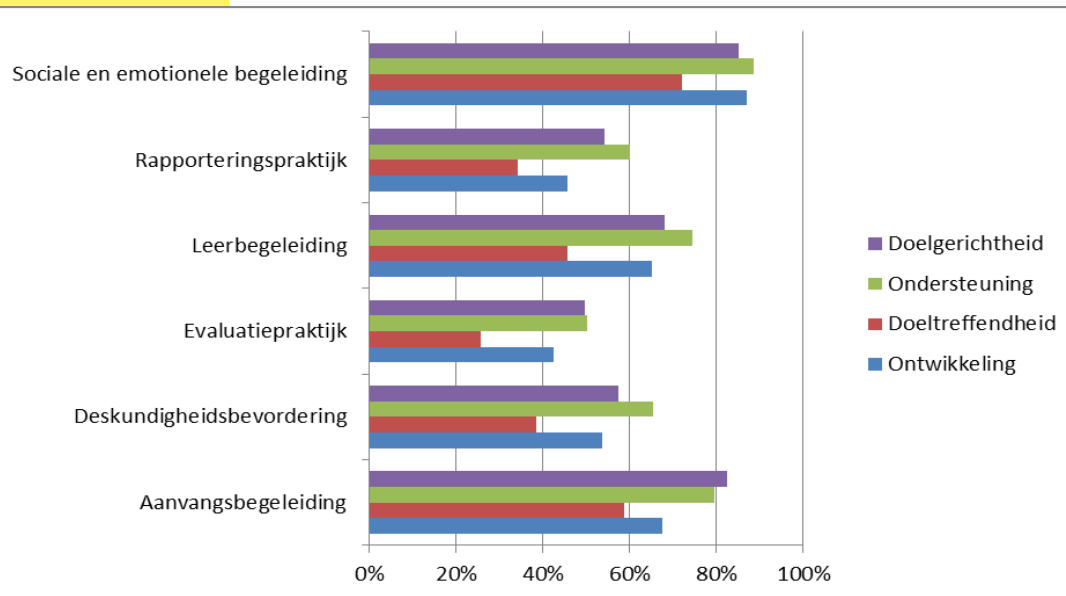
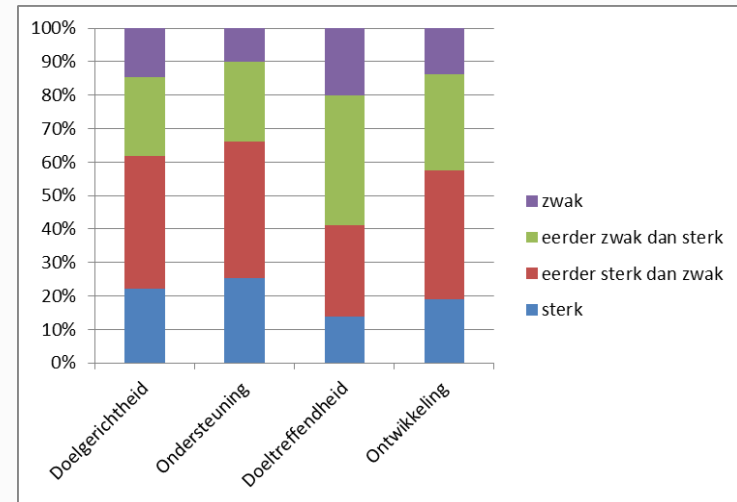
	Basisvorming			Specifieke vorming		
	Aantal	Voldoet	Voldoet niet	Aantal	Voldoet	Voldoet niet
Graad 1	759	81%	19%	94	68%	32%
ASO	583	81%	19%	341	89%	11%
BSO	128	47%	53%	149	72%	28%
KSO	6	50%	50%	9	89%	11%
TSO	247	78%	22%	237	78%	22%
Eindtotaal	1723	78%	22%	830	80%	20%

- In 36 % van de onderzochte structuuronderdelen werkt men nog niet voldoende kwaliteitsvol aan de onderwijsdoelstellingen.
- Met name de kwaliteit van de basisvorming in het bso blijft zorgwekkend.
- Deze resultaten tonen aan dat de kwaliteitszorg nog niet altijd doordringt tot op de klasvloer.

DE KWALITEITSBEWAKING

Doeltreffendheid blijft een aandachtspunt.

- schoolteams gaan te weinig na welke resultaten ze (tot op de klasvloer) bereiken met de acties die ze ondernemen
- dit maakt het moeilijk gericht bij te sturen

De evaluatiepraktijk is slechts in een kwart van de onderzochte gevallen doeltreffend!

Knelpunt: te weinig inhoudelijke reflectie.

-> evenwichtige evaluatie, afgestemd op de onderwijsdoelen, is essentieel voor oordeelkundig bijsturen onderwijsleerproces, oriëntatie van leerlingen en IKZ.

BVH, OPV & PC

Bewoonbaarheid, veiligheid en hygiëne (BVH)

- 71 % van de infrastructuur krijgt een gunstig advies, 26 % een beperkt gunstig.
- Resultaten voor dbso, buso en dko zijn minder goed.

Opvolgingsdoorlichtingen (OPV)

- 181 scholen.
- 94 % van de opvolgingsdoorlichtingen resulteert in een gunstig advies.

Paritaire colleges (PC)

- 29 scholen: 25 x gunstig advies, 4 x beperkt gunstig advies.

Deel 2: Onderzoeken in de kijker

ONDERZOEK BASISREGELGEVING

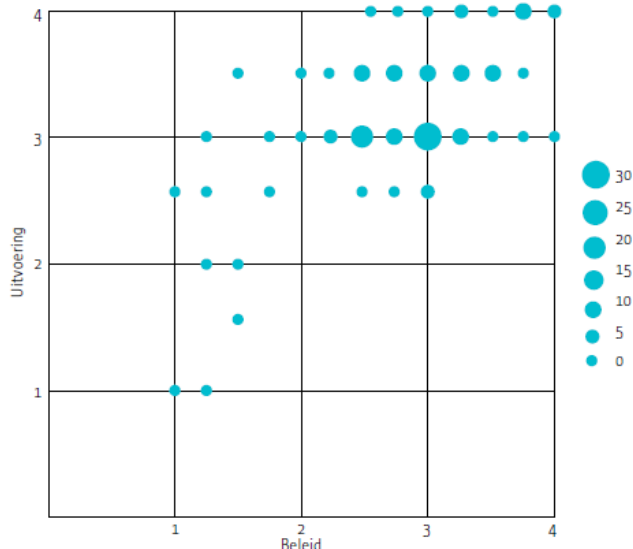
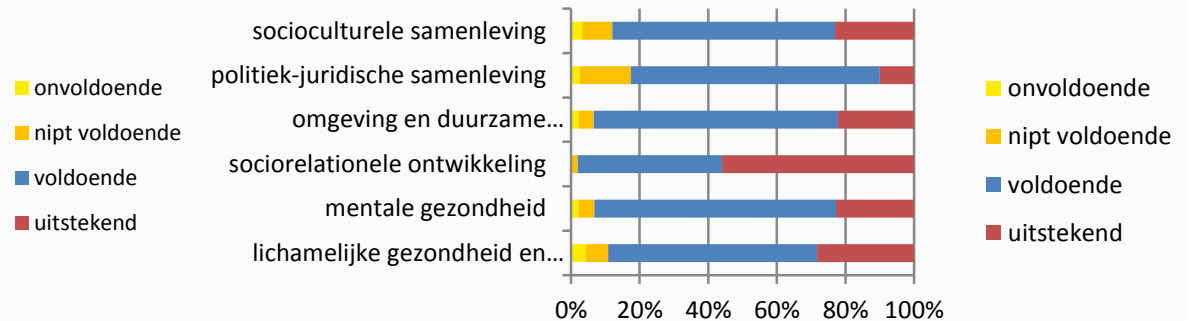
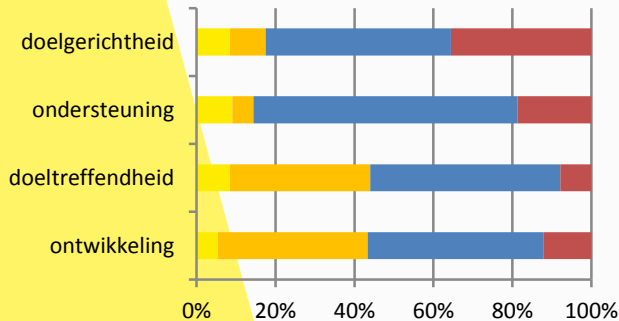
Aanbeveling Rekenhof: “De onderwijsinspectie moet bij haar doorlichtingen ook toetsen aan de onderwijsreglementering, en niet alleen aan de leerplannen of eindtermen.” (2011)

- Afbakenen van te controleren ‘basisregelgeving’ = selectie van erkenningsvoorwaarden en overige regelgeving op basis van criteria (helder, duidelijk, impact op onderwijskwaliteit ...)
- Controle ‘basisregelgeving’:
 - Vanaf 12-13 in gewoon bao en so, vanaf 13-14 in vwo, bubao en buso
 - Resultaten:
 - Scholen leven globaal de basisregelgeving goed na.
 - Enkele aandachtspunten in het kader van TARRA: duidelijkheid, concreetheid en relevantie van bepaalde items?

VOET IN SO

HET BELANG VAN EEN GEÏNTEGREERD, PARTICIPATIEF EN GECOÖRDINEERD BELEID

- Controle tijdens doorlichting in 166 secundaire scholen (13-14 en 14-15)
- 93 % van de scholen krijgt een voldoende voor VOET.
- Beleid: doeltreffendheid en ontwikkeling zijn aandachtspunten.
- Uitvoering: in 91 % van de contexten voldoende tot uitstekend.

Aanbeveling: VOET-beleid blijven versterken!

Kenmerken van een kwalitatief sterk VOET-beleid?

- integratie van VOET-visie in het pedagogisch project
 - betrekken van het lerarenteam, de ouders, de leerlingen en/of de omgeving bij de VOET-werking
 - voldoende coördinatie van de verschillende initiatieven
 - evalueren en bijsturen van de VOET-werking
- > **rode draad** in de ganse schoolwerking

OKAN: de onderwijsorganisatie maakt het verschil

- 19 OKAN-doorlichtingen tussen 10-11 en 14-15.
 - In alle OKAN-scholen: teams zetten zich sterk in, houden rekening met de diversiteit en zijn begaan met het welbevinden van de nieuwkomers.
 - Meer dan de helft van de scholen streeft de doelen in voldoende mate na.

Knelpunten	Enkele aanbevelingen
Evaluatiepraktijk (het meest in die scholen die het onderwijsaanbod opsplitsen).	Voor leraren: stem het onderwijsaanbod en de evaluatiepraktijk doelgericht af op de ontwikkelingsdoelen.
Overheveling van uren-leraar naar andere structuuronderdelen.	Voor het beleid: zorg ervoor dat het totaalpakket van uren-leraar gegenereerd door OKAN enkel aangewend mag worden voor OKAN.
Vertrouwdheid met de ontwikkelingsdoelen en de didactische tools om ze na streven.	Voor scholen: Stimuleer de uitwisseling van expertise met andere OKAN-scholen en instellingen die NT2 in hun aanbod hebben.

HOE WAS HET OP SCHOOL VANDAAG?

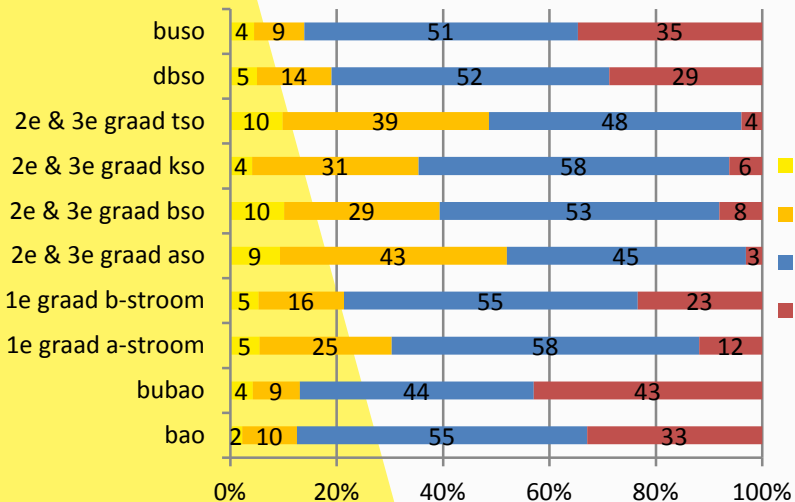
WELBEVINDEN VAN LEERLINGEN IN BAO EN SO

- Wie, wat, wanneer?
 - Bijna 900 scholen (bao, bubao, so, buso, dbso)
 - Meer dan 150.000 leerlingen
- Ontwikkeling en ter beschikking stelling door de OI: bevragingsinstrument om “zachte output” te genereren en leerlingen bij kwaliteitsbeleid te betrekken
 - Validiteit en betrouwbaarheid statistisch bevestigd -> analyse van evolutie van welbevinden doorheen schoolloopbaan mogelijk.
 - Vijf dimensies: tevredenheid, betrokkenheid, academisch zelfconcept, sociale relaties en pedagogisch klimaat.
 - 28 stellingen
- Versies voor bubao, so (1ste graad / 2de en 3de graad), buso en dbso ontwikkeld.
 - De afname gebeurt door de school zelf.

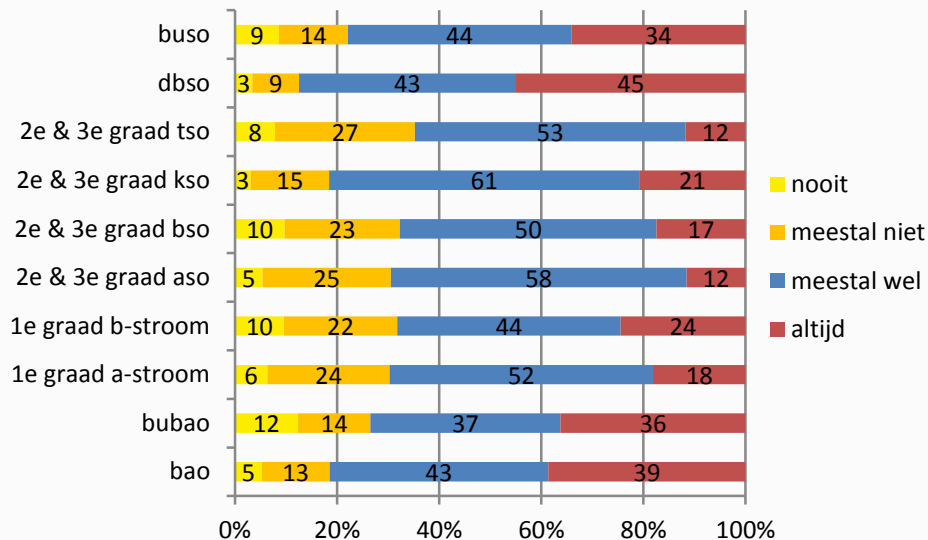
GOED RAPPORT MET ENKELE AANDACHTSPUNTEN

Globaal: goed rapport voor welbevinden!
De meeste leerlingen komen graag naar school en voelen zich goed in de klas.

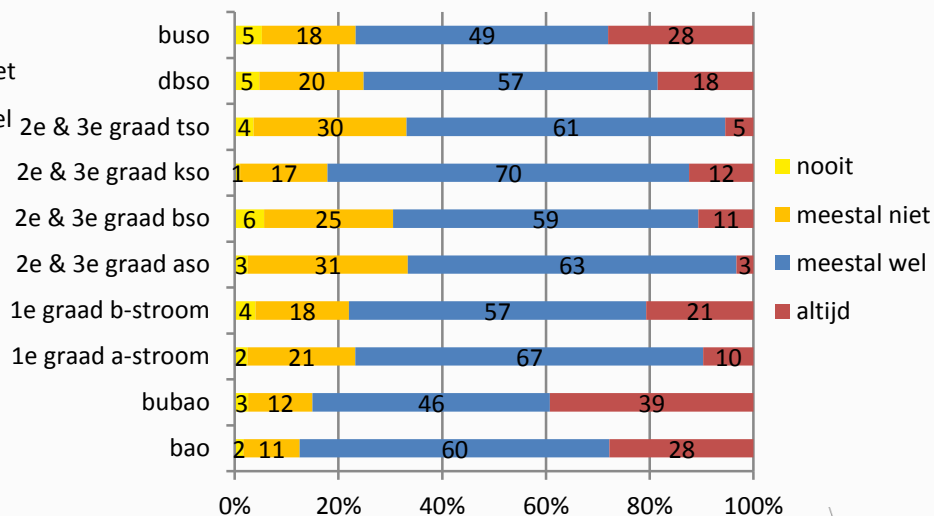
De leraren zeggen het wanneer ik mijn best doe.

De leerlingen mogen tegen de leraren hun eigen mening zeggen.

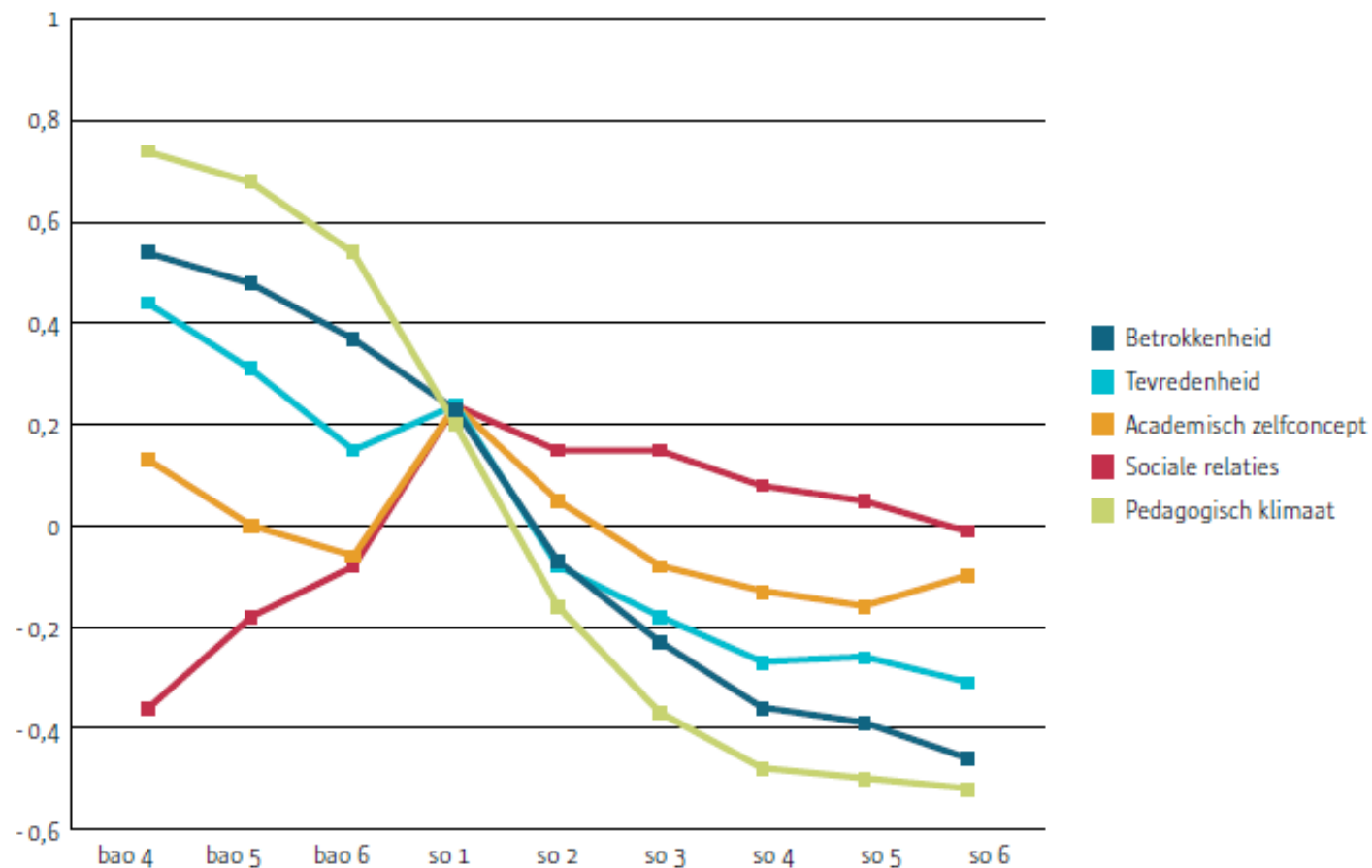

Ik vind wat ik op school leer interessant.

WAT LEREN WE UIT DE RESULTATEN?

EVOLUTIE DOORHEEN DE SCHOOLLOOPBAAN

- Overgang naar so = scharnierpunt.
 - Betrokkenheid en pedagogisch klimaat: daling
 - Academisch zelfconcept en tevredenheid: opflakking, maar van korte duur
 - Sociale relaties: stijgende trend buigt om naar dalende

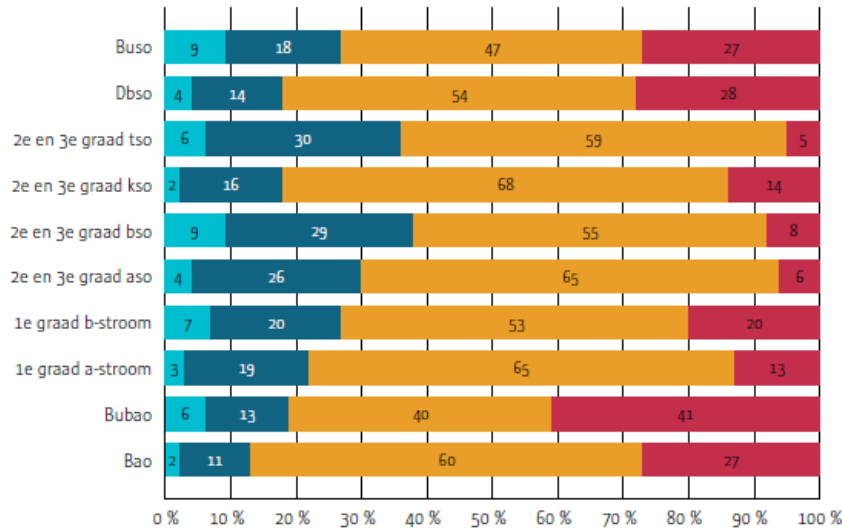
Aanbeveling voor de overheid:

Hou bij de hertekening van het onderwijslandschap in het secundair onderwijs rekening met de impact van de overgang van basis- naar secundair onderwijs op het welbevinden van de leerlingen. Verlies daarbij de verschillende evolutiepatronen van de welbevindendimensies doorheen de schoolloopbaan niet uit het oog.

WAT LEREN WE UIT DE RESULTATEN?

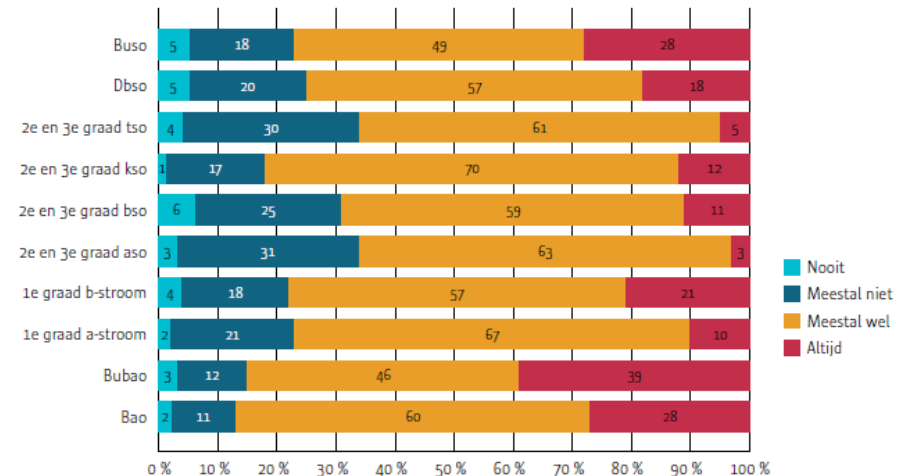
TEVREDENHEID

Ik kom graag naar school

Nooit
Meestal niet
Meestal wel
Altijd

Ik vind wat ik op school leer interessant

Nooit
Meestal niet
Meestal wel
Altijd

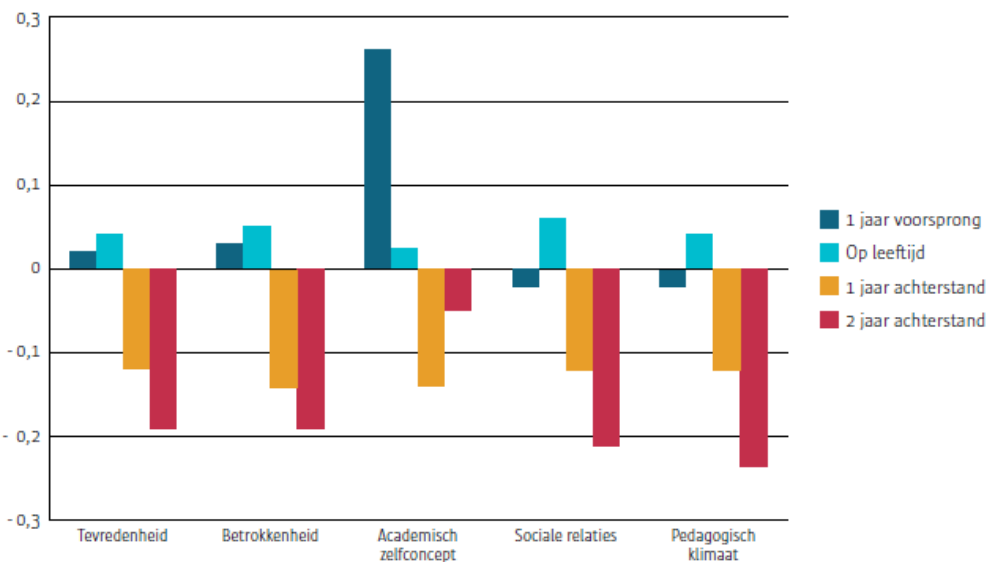
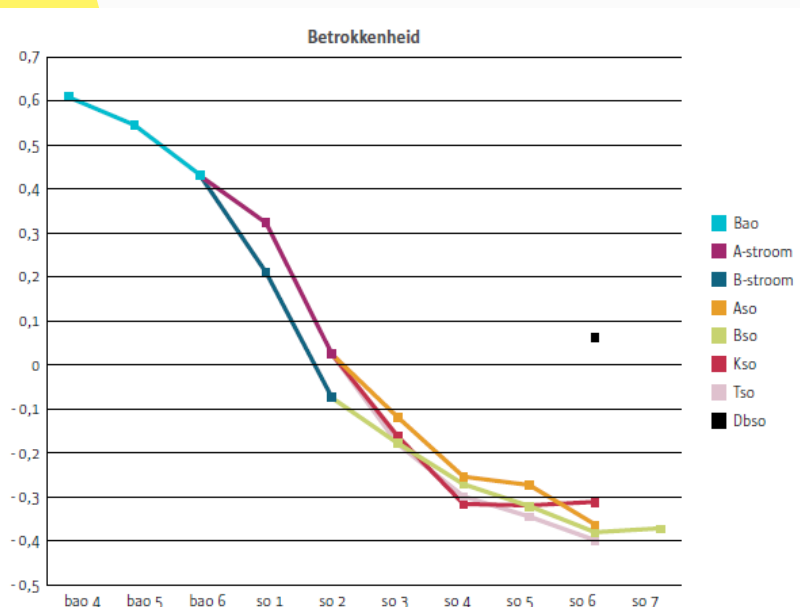
- 2de en 3de graad so: ongeveer een 1 op 3 leerlingen gaat bijna dagelijks met tegenzin naar school.
- 1 op 4 leerlingen is meestal niet geïnteresseerd in wat ze op school leren. In de 2de en 3de graad so is dat zelfs een 1 op 3.

Aanbeveling voor de overheid:

Geef deze signalen een plaats in het debat over de eindtermen en zorg voor een curriculum dat leerlingen weet te boeien.

WAT LEREN WE UIT DE RESULTATEN?

BETROKKENHEID - LEERLINGENKENMERKEN

- De verschillen in welbevinden zijn voor een groot deel toe te schrijven aan verschillen tussen leerlingen. Sommige leerlingengroepen hebben minder/meer risico op een lager welbevinden.
 - leerlingen met schoolse vertraging: lagere score.
 - dbso-leerlingen: positief beeld.

Aanbeveling voor de overheid:

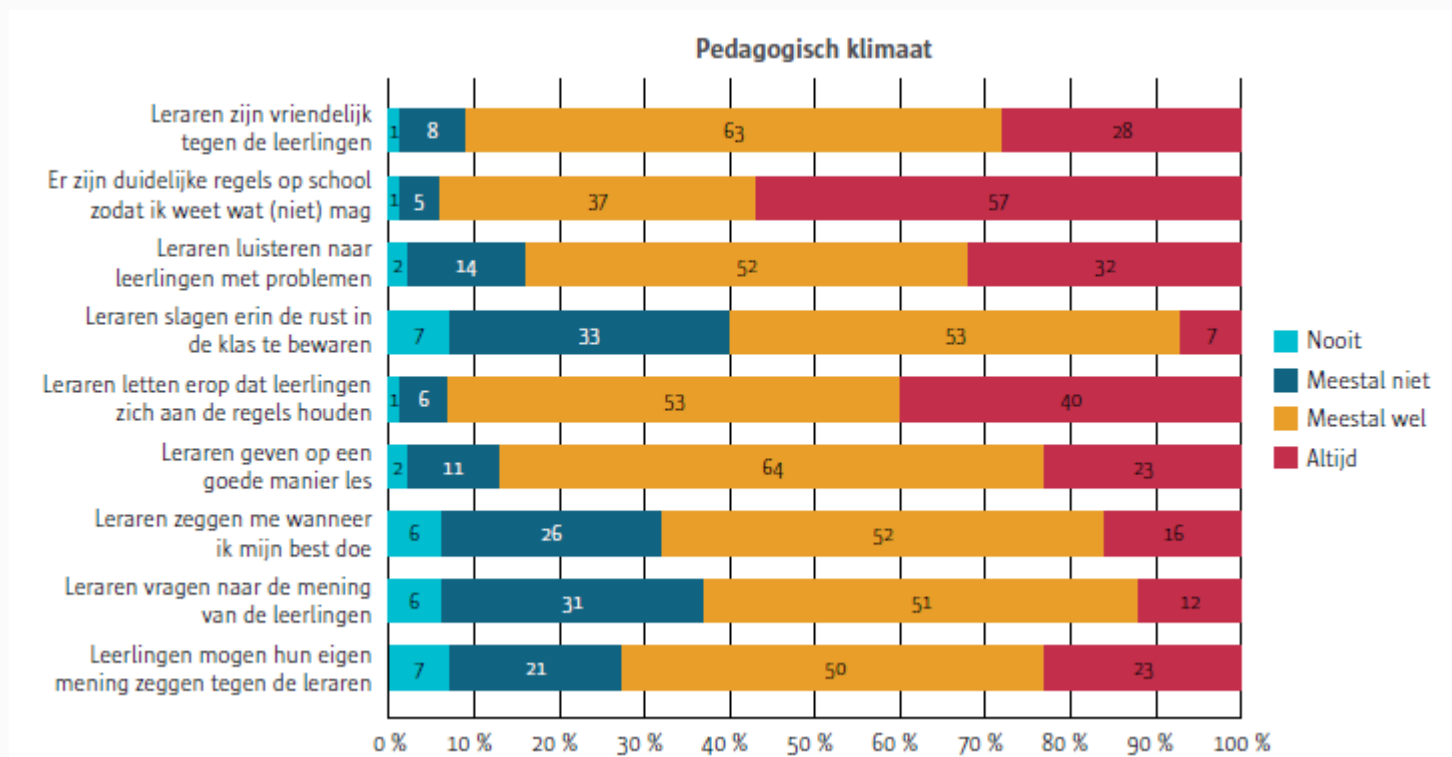
Breng de evolutie van het welbevinden van dbso-leerlingen doorheen het leerplichtonderwijs in kaart.

Aanbeveling voor schoolteams:

Ga omzichtig om met zittenblijven.

WAT LEREN WE UIT DE RESULTATEN?

PEDAGOGISCH KLIMAAT

- 1 op 3 leerlingen heeft nood aan waardering voor de geleverde inspanningen. In de 2de en 3de graad so is dat bijna de helft.
- Meer dan 1 op 4 van de leerlingen mag zelden zijn mening kenbaar maken. Bij meer dan 40 % van de so-leerlingen informeren de leraren weinig of niet naar de mening van de leerlingen.
- 40 % van de leerlingen vindt dat hun leraren er niet in slagen om de rust te bewaren in de klas. In de b-stroom, het bso en het buso gaat het om meer dan de helft van de leerlingen.

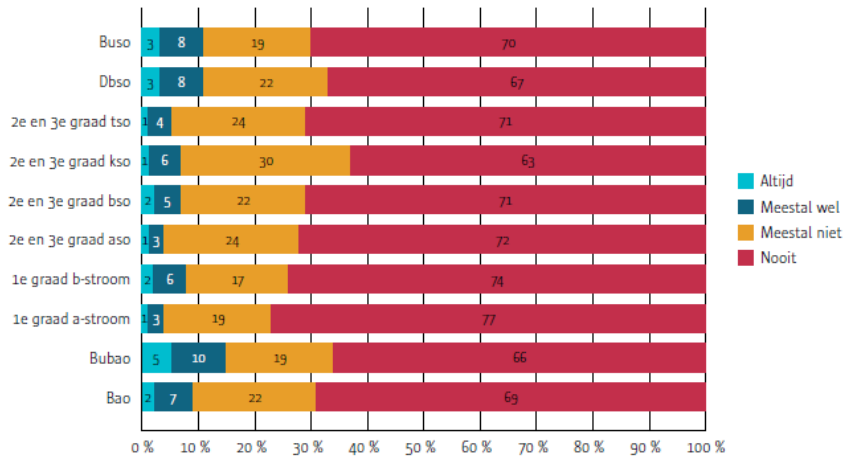
Aanbeveling voor schoolteams:

Sta meer open voor inspraak van de leerlingen. Zorg voor een adequaat klasmanagement, een effectieve instructiestijl en geef - ook in het secundair onderwijs - geregeld positieve feedback.

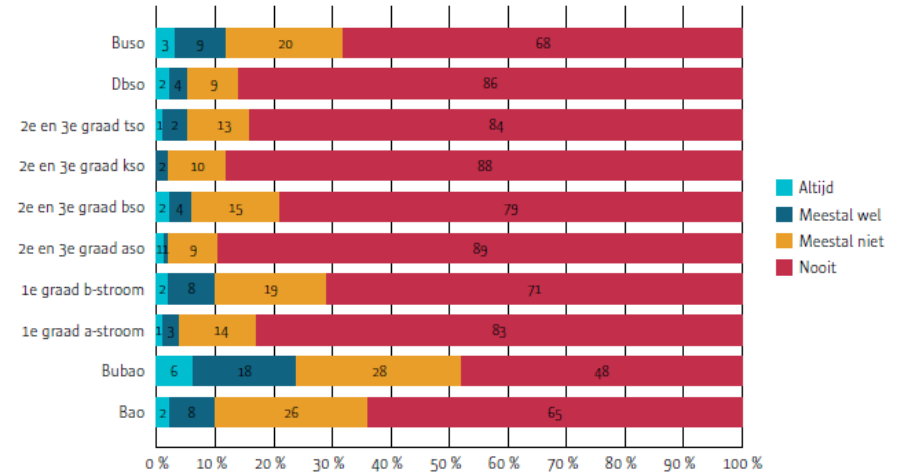
WAT LEREN WE UIT DE RESULTATEN?

SOCIALE RELATIES

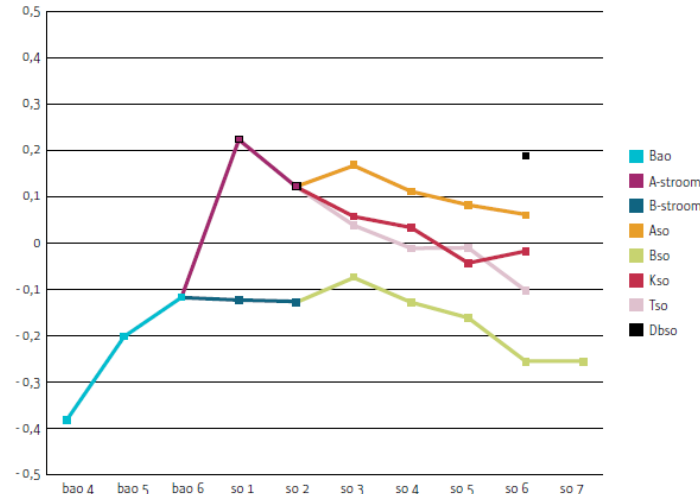
Ik voel me alleen op school

Ik word gepest op school

Sociale relaties

- Hardnekkig pestgedrag en chronische eenzaamheid bij kinderen en jongeren komen minstens even vaak voor als bekende ontwikkelings- en leerstoornissen.
- De sociale relaties vragen extra zorg in bao, buo, de b-stroom, tso en bso.

Aanbeveling voor schoolteams:

Voer een doordacht en duurzaam beleid tegen pesten en wees alert voor eenzaamheid bij jongeren.

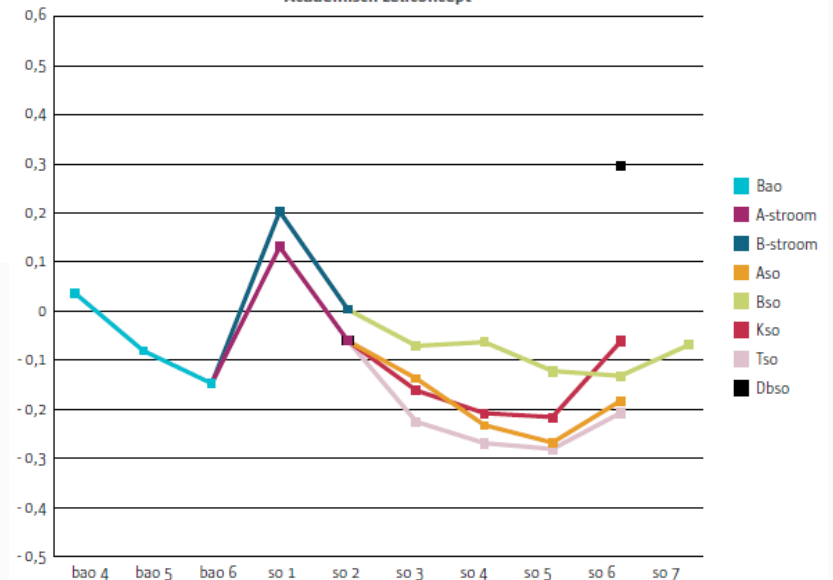
WAT LEREN WE UIT DE RESULTATEN?

ACADEMISCH ZELFCONCEPT

Academisch zelfconcept

Academisch zelfconcept

- Jongeren in minder theoretische onderwijsvormen hebben een hoger zelfconcept dan leerlingen in doorstroomgerichte studierichtingen.
- In een competitieve omgeving met een sterke klemtoon op cijfers ontwikkelen leerlingen vaker een lager academisch zelfconcept.

Aanbeveling voor schoolteams:

Vermijd een te eenzijdige klemtoon op de cognitieve prestaties en op de onderlinge vergelijking van resultaten.

Waardeer vooral de leerwinst en schat ook de andere aspecten van de persoonlijkheidsontwikkeling naar waarde.

WAT LEREN WE UIT DE RESULTATEN?

TOT SLOT

- Welbevinden vormt een belangrijke kwaliteitsindicator.
- De school en de leraar kunnen een verschil maken, in het bijzonder voor het pedagogisch klimaat.
- Het instrument biedt een valide en betrouwbaar beeld van het welbevinden van de leerlingen.
- Scholen baseren hun IKZ nog te weinig op informatie over het welbevinden van leerlingen.
- Ook in de schooldoorlichtingen verdient de mening van de leerlingen een meer prominente plaats.

Aanbeveling voor de overheid:

Blijf investeren in het versterken van het BVV en de IKZ van scholen. Blijf inzetten op ondersteuning van scholen bij het verhogen van hun onderwijskwaliteit tot op de klasvloer. Dit komt immers niet alleen de schoolse prestaties, maar ook het welbevinden van leerlingen ten goede.

Aanbevelingen voor de onderwijsinspectie:

Plaats het welbevinden van leerlingen centraal in het referentiekader voor onderwijskwaliteit. Geef leerlingen een stem bij de schooldoorlichtingen. Ondersteun de interne kwaliteitszorg door de feedbackrapporten bij de onlinebevraging te optimaliseren.

Aanbeveling voor schoolteams:

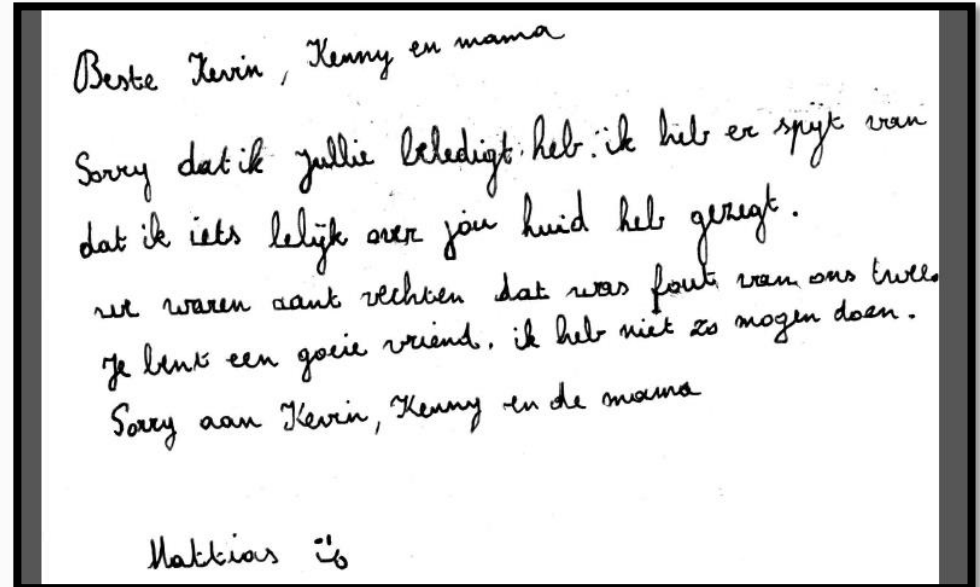
Beschouw het welbevinden van leerlingen als een belangrijke waardemeter bij de interne kwaliteitszorg.

INSPIRERENDE PRAKTIJKVOORBEELDEN

“Leerlingen uitdagen om hun talenten te ontwikkelen moet samengaan met een schoolklimaat dat hen hiertoe stimuleert, maar tegelijk een warme en veilige leeromgeving creëert. Ik wil investeren in het welbevinden van leerlingen en schoolteams.”
(Crevits, beleidsnota 2014)

10 diverse en concrete voorbeelden:

- netwerk van scholen
- 4 scholen bao
- 1 school bubao
- 2 scholen so
- 1 centrum dbso
- 1 school buso

Deel 3: Andere opdrachten

ANDERE OPDRACHTEN

- **GIA-rapporten** in samenspraak met Agentschap Inburgering
 - ‘Synergie door Verbindingen’: dienstverlening integratiecentra, sociaaltolken vertaaldiensten, Huizen van het Nederlands.
 - ‘OP(-)Maat’: onderzoek naar behoeftegerichtheid en behoeftedekkendheid van het NT2-aanbod in Vlaanderen.

- Vijfjaarlijkse controle van bewoonbaarheid, veiligheid en hygiëne in de **internaten**:
 - Situatie is vergelijkbaar met die van 5 jaar geleden.
 - Duidelijk legistiek kader ontbreekt.

Deel 4: Een blik op de toekomst

EEN BLIK OP DE TOEKOMST

M-decreet: een verkennend bezoek aan de CLB's

- Opdracht: toezicht op de diagnostische praktijk van de CLB's
- Gefaseerde aanpak: 72 verkennende bezoeken -> globaal rapport met bevindingen en aanbevelingen

Scholen en onderwijsinspectie: kwaliteit in dialoog

- Een 'Inspectie 2.0' is in de maak die relevanter, slagkrachtiger en flexibeler wil zijn en aandacht wil hebben voor een minimale planlast.
- Ingrediënten van 'Inspectie 2.0':
 - Minimale gemeenschappelijke kwaliteitsverwachtingen formuleren: *coördinatie van de ontwikkeling van het Referentiekader voor OnderwijsKwaliteit (ROK) in dialoog met belanghebbenden (zoals leraren, directeurs, leerlingen/cursisten, ouders, pedagogisch begeleiders ...)*
 - Het interne kwaliteitsbeleid centraler stellen in het externe kwaliteitstoezicht
 - Rekening houden met context- en inputkenmerken
 - Vertrouwen vooropstellen
 - De onderwijsinspectie stimuleert onderwijskwaliteit
 - De onderwijsinspectie controleert (gedifferentieerd) de onderwijskwaliteit
 - Administratieve lasten tot een minimum beperken
- Uitrol in 17-18.

VRAGEN?

Inspecteur-generaal Lieven Viaene

- lieven.viaene@ond.vlaanderen.be

- 02 553 87 13

- 0499 39 61 61

Stafmedewerker Leen Helsen

- leen.helsen@ond.vlaanderen.be

- 02 553 88 89

